

عدد : ۱ - ۴۹ (ایکنجی سنه) ۱ : ذی القعدة ۱۳۱۷ جمعه : ۱۸ شباط ۱۳۱۵ ۲ مارت ۱۹۰۰ (ایکنجی جلد)

ارتقا

ادبیات ، فنون عسکریه و بحریه ،
وتاریخ و تجارت و زراعت و صنایع
ومعارف و امور نافعہ و اکثیہ لی فقراتدن
باحث مصور جریده در . هر نوع خصوصیات
ایچون غزته نك مدیری طاهر بکه مراجعت اولنور

(ارتقا) نك استانیول و طشره
ایچون بر سنه نك آتونه سی ۳۳
غروشدرد . پوسته پولی مقبولدر .
مصائفی بالجله ارباب قلمه آچیقدر . هر الی قلم
طونان یازده بیلیر . مرکزی باب عالی
چاده سنده « معلومات » اداره خانه سیدر .

نسخه سی : ۲۰ پاره یه در

شمعدیلک جمعه کونلری نشر اولنور

نسخه سی : ۲۰ پاره یه در

طالب ایتمکده آسانه صمود ،
صاحار اطرافه نخل خون آلود ؛

۱۵

بوبرانغونج لثامتکه
اورپر قارشینده عربشر ؛
اوبله عنقای برشامتکه

اوچوشور توپلرنده احکر شر ؛
نیجه جانشکارینه آتش

قانی آونک قلب انسانی

صالایور ؛ برغر یو خندان

طوتیور فسجهزار اکوانی ؛

بلغ آتی صفاسنه طلش ؛

برق اورور کوزلرنده آتش کین ...

ایشته تصویر عزم عیاشین ؛

۱۶

آه بریوبله قانی کابوسک

نیجهسندن شوهر خوابیده

قورتولورمی ؛ بوروج مایوسک

واردیدر برامیدی آئیده ؛

بلکه واردر ؛ اونک خلاصی ایله

برنجابلی عالمه مشغول

قلب وجانی نه ایستسه مبذول

اوکجه ورمشیدلر برآزده کثول

ورمیروردی شیعدی قطره بیله ؛

خنده بخش امید استقبال

یک بریشانهده بوشکل ملال

۱۷

کلور ایشته بی جمال ؛ ضعیف

یورومکدن زیاده سالالانهرق ؛

نظرکاهنده برداء کشف ؛

باصیشندن جوکرکی طوبراق ؛

یوزی سولفون ، دوداقلری تیتک ،

بورنی قیب قیرمزی ، کوزی بی فر ،
جبههسند برودت مقبر ؛

برهیمیت نظرله سوزر

بوتون اشیانی سچمهدن کوره رک .

اوکا مهم ، غریب مشهودات ؛

بیله مز واری یوقی شیعدی حیات ؛

۱۸

کلور ... دست رعشه ناکندن

دوکولور سایه یارده لرزان ؛

کلور ... جهره هلاکندن

سوزولور برمرارت وجدان .

هرکسک حالته دکل آگاه ،

فقط آگاه کندی حالتند ؛

کوردونور چشمک مالنند ،

روحنک منطیع ملالند

محترز برحجاب ؛ بر «ایواه»

یورکندن قوباز ، فقط بوغولور ،

پیشیر قلبه براخکر اولور ؛

۱۹

کلدی آرتق بوتون قواسیه

براز انسانلق ایلور اظهار ؛

باشلایوب برکسک کلامه بیله ،

کیردی نادئ الفته ناچار .

نه دیور ؛ هیچ ؛ لسان حالتند

شونی اکلار فقط ایدن دقت ؛

ایشته اولمشده تارک عشرت ،

ایدیور عزیمه جهان حیرت ؛

ذوق آلفاز بیان لالند ،

فقط ایچسه اورقدح باده ،

سویلر البته خارق العاده ...

۲۰

ایچمهش ، بریل ایچمهشده هله

عزم نوش اولدی عزم ترک کثول .
آرتق آلمشده اختیاری آله ،

دوندی نیت الصفاشه ؛ مقبول

عمر انسانه باشلادی ... برکون

ینه برسوق ملعتله هان

ایچه جکدی ، او آنده - برخلجان -

اک کوچوک یاوروجغزی کره کثان

«بابا سن ایچمه ، ایچمه باشم ایچون»

سوزلریله آتلیدی آلریته .

اوشانیان عقلی کلدی ده برینه ؛

«ایچم ، ایچم بوسم روحی» دیدی ،

عزم قطعیمی باشلادی ... ابدی ؛

ع.نادر

ازهار تفکر

۲

ای هم ادای قلب حزین لیل پرظلام ؟

حاکم توفیق ایتمده حالله دائما

برحزن پرسکون ایله میال ایتسام

کوردکجه بن سق ... بولورم روحه آشنا ؛

۳

محزون طبیعتک ازلی برغرام ایله

حال سکونتکده سنک برانیی وای ؛

قلبکه آشناسی غمک! - حس ایدرطویار

ایتشدر ائتلاف اوساوی مقام ایله

۴

سودا .. اوت اونور لطیف وبقا نمود

اخفا ایدر طبیعت اشیاده بر سرود

آتسرحیات اولورمی؟ .. بوکاویرم احتمال! ..

۵

بکالم ویرمش اولدیفکر ایچون مکدر

اولمشکز . بولطیف ویا صاحجه در ، خیر

لطیفدر . غله الای ایدیلیرسکز ، بن

کنسدهله الای ایدیورم . اوت ، سز

بونقطهده سادهجه (استاندال) واری بر

رومانیزم طوری یایمشکز . فقط امین

اولکیر بوسفر سزی بواولدبرمز .

بون سووار

عدم اعتادکری اکلیورم! آدم عقللی

کنج وکوزل برقادینسک سزه یازمهله

اکلنمسی یک آژ محالدر . بودکلی ؛ فقط

افندم نصل ... هایدی یینمزده هرشیثک

ختم بولمش اولدیفنی از قالدی اونوتیوردم .

۸۲ دولونق سواقعی

مادام ،

بوکولرده دکرده اون کون قدر

وقت یچیردم . ایشته بوسبیله سزه ده

طوبدقجه کائنات محبتده برفغان
هرشیده بولمق ایستدیکم ایشته! .. هرزمان
برعشق سرمدی ایله برحسن بی زوال! ..
تبه دلنی زاده:

کامل

آرمنشوره

تدقیقات ادبیه

۱۱

«حیات تحیل» ایله «حسین جاهد»

بکک ماهیتلرینک نعدن عبارت اولدیفنی

بکک مقاله لرمده قولایجه آکلا دیکر .

شیمدی کلهم رباب شکسته به . فقط بوندن

اول توفیق فکرت بکک حیات وخصو-

صیتی اوکرنم . «ثروت فنون» ک

درت یوز التیش بشنجی نسخهنسند محمد

رؤف یک بونی بزه اوکرتمکک جبالایور .

رؤف یک توفیق فکرت بکی اک اول

ثروت فنون اداره خانه سنده کورمش ایش .

اوج یوز اون ایکی یازنده قایسیدن

کیر کیرمز فکرت وجناب بکلری برآنده

طامیش .

خالضیا ، جناب ، توفیق فکرت بکلر

قونوشورلرکین رؤف یک بالکر دیکر ،

کندی کندینه بواوچ کنبجه باقهرق

«ایشته ادبیات جدیدنه ک حضورندیم!»

دیرمش !..

شوسطرلری عیناً نقل ایدم :

«خاله ضیا ، دائما اولدیفنی کبی ،

بورادهه پردن صوک درجه نمون اولهرق ،

فوق العاده بکنه رک فکرتنه فرانسوا قوبه تک

اول جواب ویرمدم . یاز موسی ایچون

اوزافلاشه ، دن اول بینه پلوسه عودت

ایتم .

حقیقه مادام ، نمون دکلسکز . وحد-

تکزی بکا اعلان علایه کوس-ترمک

مقصده بیک مادونکرده بولندیفنی اظهار

ایدیر . رسکز !..

اوح مادام! شاید بی طانیسه ایدیکر

اوکرزیر ایدیرکزه قیمت اخلاقیه وصنا-

عیه اعتباریهله هیچ برادعام بو قدر . بن

اساساً ایکسینه وز کچرم

بکا حیاتهده هرشی هان هان مسا-

ویدر . ارککزر ، قادینلر وحادثات . ایشته

برمذهب حقیق ؛ شونیده علاوهم ایدرم که

بوکاسز ایناغزسکز کندمهده دیکرلرندن

فضله اهمیت ویرم . هیمی صیغتی به منقسم

اولور بایهه حق سقالت .

— مابعدی وار —

۱۲ آرتقا نک تفرقه سی ۸۱

نشیده روح

مترجمی: نورالدین فرخ واحد داسم

غریب شیلر تصور ایدرک بوستهیه

کوندرمکدن حقیقه قورقوردم . تریسه

ونزا کتکری کوزه دیرم .

هیچ اولزسه بو ، دیکر برسیسه

اولسون .

نهایت چونکه کونجدم (؟) بولدکه

برمثال متمم بیله دکلدر . عزیزم افسدم

نهاییه ، الوداع! اگر اهمیت ویریدر-

سه کز سزی عفو ایدیورم . چونکه

خستهیم ، وخستهله نادراً مبتلا بولندیف

ایچون شخصه ، بتون عالمه ونم صوک

درجه لرده موجب نفرتم اولان وساطله

توسل ایدن سزه قارشنی تأثر ورقتله

توام بولنیورم .

سزه نصل اثبات ایدیم که نه زوزک

نه ده دشمن .

همده نه یارار ؟

بونک کی یکدیگر مزی اکلا به بیلیمک

ایچون یابلمش کیمسلر اولدیفمز ایچون ده

یین ایتمک محالدر .

سز بن عیارم دکلسکز . بوکا تأسف

ایدرم . سزده هر درلو رجحانیت دقایقی

کورمک قدر ذوقیاب اوله جق برشی

تصور ایچم . سزده

موجب استفاده ایدی . حتی (کنج قین)

حقده سزه بر مسئله ایلری سورمک

ایستوردم . فقط ...

ونکله برابر مکتوبکوک غایت رقیق

کوجوک برالیقه سی بی دوشونیدردی .

فرانسز نظمده ياديني شيلري بزم شعرمه تطبيقده كنديسنك موفق اولديني، نظمك بوساده لك، بورته، بوعصيت وچالاك ي محتاج بولونديني سويلوردى .

هرملك مخصوصات شعره سي وارد. برملت كندى اشعارنك طرز تحريرى باشقه برملتك طرز تحريرى اشعارينه تطبيق ايده من ...

بوندن صوركه محمد رؤف بك فكرت بك اخلاقندن، دوعرو سويلديكندن، النك بردوست الى اولديقتن بحث ايدر، صوركه ديرك :

« دوستده ايلرله دجه بو حمرت و عيتك چوغالديني حس اولنور و كنديسني دها ياقندن كوروب توديماتي، طبييت و بشريته قارشى حساس و يرغليان دملرنده حاضر بولونوب مطالعات و اعترافاتي طوبقيعه كنديسنك يواژه نك جدا برشاعر اولاسندن، يالكر اترلنده دكل، حياتده شاعر اولاسندن متولد بولديني كورولور .

نه آكلاديكر ؟ اترلنده شاعر اولان بر آدم حياتده نهدن شاعر اولاسين ؟ محمد رؤف بك بر جوق محررلردن بحث اينديكي صيرده شويله دييور :

اونلر اترلنده قدر چوق شاعر كورو. نورلر سي حياتده اوقدر شعر سزدرلر . نديك ؟ اترلنده شاعر كورونلرك حياتده شعر سز كورونمنسه بردلو عقلن ارميور ... بو عبارلر توفيق فكرت بك حيات و خصوصيتي بزه بيلديرمكدن باشقه اوحياي بره ميمت اينجه آيور ...

محمد رؤف بك فكرنجه توفيق فكرت بك ايچون ادبيات بوكسك سسله دوشونمكدن حياي يازى ايله يشامقندن باشقه برى دكل ايش ؟

يازى ايله يشامغه عقلن ايرسه بيله شوبوكسك سسله دوشونك مسئله سنده متردد قايلر ...

بوندن صوركه محمد رؤف بك على - العموم شاعرلر كماليات روحيلري حقتده بيان مطالعه اينديكي صرهده بونلردن بعضيلرينك خائن برتون كوستر - دكلرني اكلافتي ايستر - صورارزكه تلونك خائي صادق اولورمى ؟

رؤف بك قولنجه برترده فكرت بك يانده بولورسنى كنديسنك اينجه، كتوم كوزلكلر قارشيسنده مست اولديني كوره جك ايشنر ! بوعلا ؛ فكرت بك رقت شاعرانه سنى و نفوذ نظري ايتات ايدر . فقط رؤف بك توفيق فكرت بك

توصيف ايچون شوكله لرى ده دوداقلرندن دوشور يور :

« شوبولوك ركنندن، شودالنهك اوستنده پرواز ايدن رعت سياه نسيمدن، شودالنهك بارلاق سطح درياه سريكي قديمه كولكولردن، بولولوك شمس الواح سزينده كردردى غير محسوس طيران طلالدن، بوسوك درجه صنعتكار كوزله كوروله جك شيلردن مفتون و مشتاق بحث ايدر .

اعتدال دمزي محافظه ايدهم، برابر دوشونم :

رعت سياه نسيم ... روزكارك سياه تيرمه سى ... معاوامى ؟ بوله برلرزش كورولديني، ايشيدلديني ؟ قديمه كولكلر ندر ؟ .. بولولوك شمس الواح سزنى اولورمى ؟ توفيق فكرت بك حيات و خصوصيتي آكلابام ديركن، باكر، نه تحفظلره تصادف ايديلور !

محمد رؤف بك فكرت بك تحقيقات شاعرانه دالديني دملري تصويردن صكره دييوركه :

« ... اوزمان فكرت، عصي و مدهوش، حسى اكلافتي ايچون تعبير، كه، تبسم، نظر طور بوله ماهر، خيرچين برقادين اولور، چوجوق اولور .

بوسوزلره فكرت بك، قادين، ياخود چوجوق كى خيرچينلق كوستر - ديكى آكلاتيلىق ايستينور، بوقسه كه، تبسم، نظر، طور بولاماديني زمان حصوله كلان تاثيرى توصيف ايديلور ! .. بردورلو آكلايه مادي ! ..

الله جلنه كمرة فوادي باغشلاين. محمد رؤف بك جلنه كمرة سوديكمن خلقون بحث اينديكي صيرده شوعباريه يازيور :

« خلق بوسمادك بيلي، كيكيدر ؛ اونور سسيله باباچم ! ديركن بوشاعر برك كوزلندهك ني يازي شفت بركورولسه ... فقط بن برس طائير كه اون ايشينجه حق خلق، يعنى بوتون سعادت حياي اونوتور بوو، اينكه بن بشرنك صدايدير .

نورس اولورمى ؛ اينكه بن بشرنك صداي نهد ؟

محمد جلال

ملاحظات ادبيه

۲

دهدالنهك تعبيرات غريبه سى جسور مدافعلر كشارك افكار نظريلرله رعا معا حالندن حيقامادى . اوت ! كشارك افكار نظريه سى بك كوزل ! لكن تعبيرات

غريبه نك جلله سى بونظريه ايله ايضاح اولونامادقندن باشقه مثال اوله رق كوسترلين تعبيرلرده تطبيق ايديله يور . مدركات بشريه نك زنجير حلقه لرى كى بربرينه مربوط اولديني و قياس مع الفارق اوله رق سنانك و برديكي شطارتله ماويلك آرسنده برمناسبت بولونديني بيان ايديلور ؛ واقعا ماويلك ايله سا آرسنده برارتباط مو - جوددر . فقط زجه ماوى ايله شطارت و خويلا آرسنده برارتباط موجود اولاماز . بوجله يه كيمسه ماوى سنانك و برديكي شطارتك خويلا سى كى برمنان - و برهمز . هم سا، هر كس ايچون معين برشيك علامتى اولمليدرك بو، معني دار اولسون . سا، بعضيسنه كوره شطارت بخشا بعضيسنه كورده بئس افزا اولور .

كيمه ايراث حزن ايدر، كيمى شاد و مسرور ايلر . او حالده هيچ برحاله دلالت ايتمه ن بوله برطام كملرلى غندى برمناده قوللاقمده موافق اولاماز . ماوى ، لسانزده شطارتى سعادت ايتا ايده من . استعمال اولنديني حالده شطارتله دلالت اينديكي قدر آلامه ده دلالت ايديله يور . ذهنزده ماوى يه دائر هيچ بر فكر مقرر دكلدر . ماوى سنانك شطارتى ايتا ايده بيله جكي كى دكلر آچيق ، واسع ، عصي دالفه لى (!)

برعنانك خشيتى ده القا ايديله يور . فرا - نيزجه ده ايسه بعض رنكر، بعض چيچكلر واردركه بر فكره ، بر مقصده علامت اولورلر . (ميوسويس) يادحيته (دقه) مظفرته (كل) ، لطفاه سنبل اولمشدر . كذا ده قادنلر مقتدا سى اولان بعض مؤلفلر آثاننده (ماوى برنواش) (سياه برصاريلق) كى تعبيرات ده اكسيك دكلدر . نته كم رباب شسته ناظمى بربرده :

« بوزنده برلخ اناك بر اصفرار سياهى ديورلر كه (اصقرار مؤلى) (اصقرار ماتم انكرى) معنانه اولور . فكرمن شوكة بو كى تعبيراتى ترجمه ايدرمش كى لسانزه نقل ايتك ناچجادر . بواختراعات فرانسه نك برمسلك ادبى اربابى تقليدا و ناهنكام اوله رق وجوده كلدكي ايچون لسانزك احتياجات حاضر سنه و تكامل تدرجي سنه موافق دوشمده دى و دوشمور .

تكامل زنجير حلقه لرى كى منسللا اولور . آرده بركيده ، برخط وصل [تره دونيون] اولمالى . اسكى ادبيات جديده ايله يكي ادبيات جديده آرسنده برخط وصل يوق ! بوايجادات بردينره ظهور

ايدور . خطاستواده بيشن رنيات لوندرده دده بيشه بيلر . انجق محدود برلرنده ، شرائط مخصوصه ايله و معدود بر طامك ذواتك همته بيايدار اولور . هر حالده عموم انكلكره اراضيسى بوله بر محصول بشيديرمك استعدادنى حازر دكلدر . ادبيات برزمره قليه مخصوص دكلدر ، عمومكدر . عمومك استعدادنك مساعد اولديني درجه ده اولمليد استعداد عامه ايچون بركيته ، برمقياس تقدير ايتك ممكن اولماسه بيله بواديانك بزم ادبياتز اولماديني تسليم ايتك لازمدر . بارسده عصرلرجه مساعينك بوينديكي نهالك تخفى بزاكي كونده بشيدروب آنلرك اقطاع اينديكي غره قى اقطاع ايتك ايسترسك سعيم هدر اولور ، ادبيات ده كودك قاير . هر كس بيليركه فرانسز ادبياتنكه مسالكك هر برى بربرينك نتيجه سى كيدر ، تكملك ترقيات بطيه سنى تعقيب ايده رك وجوده كلكشدر . فرانسز ادبياتك بوزنه ده كسب اينديكي تحولاتى بز اون سنده حصوله كتيرمه ميز . عجله ايدرسك كنديزى آلداتيرز ؛ ادبياتزه زولا ، هوغون اول كيرمه ليدر . بوقسه ده قادنلر كتيرديكي بيان ، محيطنزه اجنبى اولمقن قورتيلاماز .

يازى اوقوقق ايچون يازيلر . اوقوقمده آكلامق ايچون اولور . آكلاشيلمايه جق سوز يازيلر . فرانسز بعض ممتاز مؤلفلرينك بو كى تعبيراتى آكلايه ميه جق برحاله كلكشدر . بزده بو تعبيراتى يالكر ده قادنلر - مختلف اوله رق - تاويل ايدورلر كه بواختلاف آنلر ده بربرينك آثانري تمام آكلايه مادي ايتا ايدور .

بعض تعبيراتى ايسه يازانندن باشقه صورمايك مقصدين كيمسه تعريض دكلدر بوسوزلرك منبى خلوص قلدر . حقيقت مفتونى بزده قلدانلر شوندين امين اولمليدرك ثابت اولش بر حقيقت قارشى كيمسه كوزنى قابيه ماز .

فؤاد نظمي

مقاله مخصوصه

تجارتن

۳

تجارتنك ترقيسى وعدم ترقيسى اسبابنك نه بولده و نه دن ايلرو كلدكيكه و حال حاضر سنه و ساثر سنه دائر خادم ترقى (ادقا) مزك كين نسخه لرنده